

**BİR HEKİM - EĞİTİCİ - DÜŞÜNÜR
PROF. DR. FUAT AZİZ GÖKSEL (*)**

Dr. Mehmet Cemil Uğurlu

Ünlü ozan Rainer Maira Rilke (1875 - 1926) bir şiirinde şöyle diyor :

«Denizi içine almak isteyen bir damlayım ben» (6).

İşte insanın evrensel çelişkisi budur : İnsan hem bir damla olduğunu bilir, hem de ummanı içine almak ister.

İnsan, bu çelişkiyi ne denli bilinçli olarak, derin ve geniş boyutlarda duyabilmişse, o denli bireyselleşebilmiştir; başka bir deyimle sıradanlıktan o ölçüde kurtulabilmiştir. Böyle insanların en ünlüleri Imhotep (M.Ö. yaklaşık 3000), Guatama Buddha (M.Ö. 560 - 480), Konfüçyus (K'ung Futzü) (M.Ö. 550 - 479), Platon (Eflatun) (M.Ö. 427 - 348), Aristo (Aristoteles) (M.Ö. 384 - 322), Arşimed (Archimedes) (M.Ö. 287 - 212), Beyruni (Biruni) (M.S. 973 - 1052), İbn-i Sina (Avicenna) (M.S. 980 - 1037), Leonardo Da Vinci (1452 - 1519), Mikelancelo (Michelangelo Buonarroti) (1475 - 1564), Galileo Galilei (1564 - 1642), Isaac Newton (M.S. 1642 - 1727), Claude Bernard (1813 - 1878), Herman Ludwig Ferdinand von Helmholtz (1821 - 1894), Louis Pasteur (1822 - 1895) gibi çok yönlü dâhilerdir.

Fuat Aziz Göksel (d. 1926), bilim ve düşünce tarihini etkilememişse de, yukarıda değinilen evrensel çelişkiyi yaşamış bir tıp bilim adamımız ve düşünürümüzdür. Onun kişilik yapısı irdelendiğinde, aşağıdaki temel nitelikleri dikkati çekmektedir.

F.A. Göksel, her şeyden önce düşünce ve eylemiyle bütünleşmiş insancı (hümanist), insan haklarını savunucu ve barışçı kişiliğiyle çağdaş bir insandır.

(*) Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel'in yaş haddinden emekliliği nedeniyle, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığınca 22 Ekim 1993 tarihinde, İbn-i Sina Hastanesi konferans salonunda düzenlenen akademik toplantıdaki konuşmanın metnidir.

O, daha yeni tanıştığı bir insana bile, anlatım sanatındaki ustalığını çok doğal biçimde kabul ettirebilmektedir. Özellikle konuşma sanatında, yazıyla anlatıma nazaran çok daha başarılıdır. Türkçeyi konuşurken ve yazarken, yazım (imla) kurallarına bilinçli bir özen gösterir. Onun bir retorik ustası olarak yetişmesinde, konuşma yeteneğinin babası tarafından erken yaşlarında fark edilmiş olmasının büyük rolü olmuştur. Babası Aziz Ethem Göksel (1879 - 1941) bir askeri hekimdi (**). Oğlu Fuat Aziz'in gerek mesleki, gerekse kültürel yaşamında çok olumlu etkileri oldu. Fuat Aziz, babasının kendisini karşısına alarak, Türkçe'yi hatasız kullanması için, sabırlı ve dikkatli bir eğitici görevini uzun zaman sürdürdüğünü ifade ediyor (4). Aile yaşamının, buna çok uygun bir ortam oluşturması da onun ikinci büyük şansındır. Ablası Müzeyyen (Göksel) Berker (d. 1911) hukukçu ve sosyologdur. Ağabeyisi Hüsnü Göksel (d. 1919) (***) cerrah ve edebiyatın birçok dallarıyla ilgilidir. Fuat Aziz Göksel, aile ortamının kültürel birikiminden kolayca yararlanmak olanağını buldu. «Küçük Fuat», sekiz yaşında iken, Devlet Radyosunda «Küçüklere Masallar» anlatmayı üstlendiğinde mikrofonla tanıştı. O vakitler Devlet Radyosunda spiker ve program yöneticisi olarak görev yapan, tanınmış Türk şairi ve tiyatro sanatçısı Ercüment Behzat Lav (1903 - 1984), küçük çırağının konuşma stili kazanması için çok emek harcadı; ona okuma (diction) ve ses bilgisi (phonétique) dersleri verdi (4).

Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel'in konuşma sanatındaki yeteneğini takdir eden ünlü insanlarımızdan biri de, hekim, siyaset adamı ve bilim tarihçisi Abdülhak Adnan Adıvar (1882 - 1955)'dir (4).

(**) Aziz Ethem Göksel, Kurtuluş Savaşı'na katılmış ve Cumhuriyet döneminde ordumuzda görev yapmıştır.

Cebeci (Ankara)'daki Askeri Mevki Hastanesi'nde Başhekimlik ve Millî Savunma Bakanlığı Sağlık Dairesi Reis Muavinliği yapmıştır.

(***) Prof. Dr. Opt. Hüsnü Göksel, Gülhane Askeri Hastanesi'nden binbaşı iken ayrılmış, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Cerrahi Kliniği'nde öğretim üyesi olarak yıllarca çalıştıktan sonra, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Cerrahi Bölümünün Kurucu Başkanlığını yapmış ve 25 Ocak 1986 tarihinde Hacettepe Üniversitesi'nden istifa etmiştir.

Şimdi Ankara - Bahçelievler'deki «Organ Nakli ve Yanık Vakfı Hastanesi»nde çalışmaktadır. Kırk yılı aşkın bir süredir basın yaşamı içinde de yer alan Prof. Dr. H. Göksel'in köşe yazıları, denemeleri, şiir ve öykü kitapları yayımlanmıştır.

Prof. Dr. Fuat A. Göksel, özellikle bu niteliğiyle, yakın çevresinde ve öğrencileri gözünde seçkinleşmiştir. O, 1989 yılında Ankara Radyosu'nda «Söz Sanatları Üzerine» on beşer dakikalık, yaklaşık on beş kez bir dizi konuşma yaptı ve dinleyicilerin büyük ilgisini çekti. Konuşmaları, zengin bir kültür birikimini yansıttığı için, birçok kurumlar, dernekler 10 Kasım, Tıp Bayramı (14 Mart) gibi tarihsel günlerde ve kültürel panellerde Prof. Dr. F. Göksel'in konuşmasını sağlamakta çok istekli olmuşlardır.

Prof. Dr. F.A. Göksel'in belirgin bir niteliği de sözcükbilimcisi (lexicologue) gibi davranmasıdır. Bir sözcüğün, o dildeki eşanlamlarını ve bazı dillerdeki karşılıklarını araştırmak, sözcüklerin kökbilgisini (étymologie) incelemek onun zevk duyduğu uğraşlarından biridir. Ünlü bilge Konfüçyus, «iktidara geldiğinde ne yapmak isterdin?» sorusunu şöyle yanıtlamış : «Kelimeleri yerli yerinde kullanmayı öğretdim.» Fuat A. Göksel, Türkçemizde bunu çok iyi başaranlardan biridir. O, mesleğini tıp yerine, Türk Dili ve Edebiyatı olarak seçmiş olsaydı, ünlü Fransız düşünürü ve sözcükbilimcisi Emile Littré (1801 - 1881), ünlü Türk yazarı ve dilcisi Şemsettin Sami (1850 - 1904) gibi, anıtsal sözlükler hazırlamak olanağını bulabilecekti. Çünkü meslek olarak tıp, hekimin zamanının çok büyük bir bölümünü tekeline alır. Oysa bireysel çalışmaların ürünü olarak ortaya konulmuş sözlükler, yıllarca süren sistemli çalışmaları gerektirir.

Prof. Dr. Fuat A. Göksel'i hitabet sanatında (rhétorique) başarılı kılan önemli bir öge de şiir sanatını (poetika) ve edebiyat kurallarını çok iyi kavramış olmasıdır. Hiçbir sav sahibi olmaksızın, bir heves olarak şiir çalışmalarında, onun beğenisini kazanmayı, güvenilir bir ölçüt (kriter) gibi kabul etmişimdir (****). Birçok şiirleri ezberinde saklayan Fuat Göksel, söyleşilerinde, yeri geldikçe bunlardan bölümler okuyarak, konuşmasını daha da etkili, akıcı, renkli kılmayı başarmaktadır. F. Göksel'in, şiirlerini orijinal dilinde ve Türkçe çevirilerinde ezberden okuduğu şairlerden biri de İranlı ünlü matematikçi ve astronom Ömer Hayyam (1047 - 1122)'dir.

(****) Tıp ve Şiir : Mehmet Cemil Uğurlu. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası. 1991. Cilt 44, sayı 4, s. 649 - 656.

Prof. Dr. Fuat A. Göksel'in ilgi alanı içinde, felsefe tarihi, bilim tarihi, tıp tarihi, dinler tarihi, siyasi tarih, özellikle Cumhuriyet döneminin tarihi önemli bir yer tutmaktadır.

Prof. Dr. F.A. Göksel, yöntembilimi (méthodologie) konusuna, 7 Ekim 1980 tarihinde göreve başladığı Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalında geniş zaman ayırmak olanağını buldu. O, deontoloji kürsüsünün başkanı olarak, bazı bilim dallarıyla işbirliği içinde, bir dizi seminerle, yaklaşık bir yıl süreyle konuyu incelemek, açıklamak, irdelemek, tartışmak olanağını yarattı. O, «Tıp Tarihinde Yöntem» isimli yayınında (2), «tarihsel çalışma yöntemini» ve «tıp tarihi öğretiminin işlevini» belirtti.

Prof. Dr. F.A. Göksel, Batı'nın Aydınlanma Çağı düşünürleri gibi, ilgisini düşünsel planda geniş bir alana yöneltmiş, düşüncelerini açık, doğmalardan arınmış biçimde ifade etmiştir. Tıp ile genel kültür arasında derin bir ilişki vardır. Tanınmış fizyolog, kültür ve devlet adamı Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak (1904 - 1990) şöyle diyor :

«Tıp, sadece bir akıl ve tecrübe ürünü değildir. Bütün büyük ve çığır açıcı buluşlar, gerçeği arama zevkinin alevden bir ihtiras haline gelişinin, yani tecessüs ve hayal gücünün eseridir. Bunlar tıp bilimleri yanında genel kültürün ürünüdür. Genel kültür unsurlarının başında felsefe ve edebiyatın başta olduğu güzel sanatlar gelir. Ben bunlarla uğraşmamış bir büyük hekim bilmiyorum (8).

Prof. Dr. F.A. Göksel, psikiyatri öğretim üyesi olarak tıp bilgisini, sağlam bir genel kültürle beslemiştir. O, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi birinci sınıfında anlattığı «Deontoloji (Tıbbi Etik)» ve «Davranış Bilimleri» derslerinde sadece bir tıp tarihçisi ve tıbbi (medical) etikçi olarak değil, fakat aynı zamanda tıbbi psikolojiyi ve tıbbi sosyolojiyi çok iyi kavramış bir eğitici, düşünür, hekim olarak özgün bir sistem yaklaşımını gerçekleştirebilmiştir. O, konuşmalarının büyük çoğunluğunda olduğu gibi, bunları da yayınlamakta yani kitapta toplamakta ne yazık ki isteksiz kalmıştır. Onun bu isteksizliği karşısında, kendisine aşağıdaki Latin atasözünü birçok kez söylemişimdir :

«Verba volent, scripta manent (Sözler uçar, yazılar kalır)».

Prof. Dr. F.A. Göksel, yazıda mükemmellikçi (perfectionist) olduğu için, kendisinin karşısına kendini koymakta ve orada durmaktadır. Bu niteliğinden dolayı Türkçeye çeviri çalışmalarına da girmek istememiştir. Oysa İngilizce özellikle psikiyatri, psikoloji, tıp tarihi, deontoloji ve kültür yayınlarını, Türkçeye çok başarılı biçimde çevirme gücüne sahiptir.

Prof. Dr. Fuat A. Göksel'in önemli bir niteliği de laik, demokratik Cumhuriyetimizi ve ülke bütünlüğümüzü savunan bilinçli Atatürkçü kişiliğidir. Ankara Üniversitesi Rektörlüğü'nün, Atatürk'ün ölümünün 54. Yıldönümünde düzenlediği törende Prof. Dr. F.A. Göksel, «Atatürk 1992» konulu bir konuşma yaptı (5). O, bu konuşmasında «Ulusal Kimlik» sorunumuzu irdeledi ve toplumsal bir özeleştiri yaptı. Prof. Dr. F.A. Göksel, «Atatürk'ün bütün politikalarının, bütün devrimlerinin, bütün irşatlarının, bütün sözlerinin, bütün eylemlerinin milli bilinci ayakta tutmak ve Türk halkını, Misak-ı Milli sınırları içinde bulunan ve kendini Türk sayan herkes şeklinde tanımladığını» (5) belirtti.

Prof. Dr. F.A. Göksel şöyle diyor : «Marjinalite sosyal patolojinin vahim bir belirtisidir. İstatistik olarak marjinalite bir toplumda arttığı zaman, o toplumun ateşi yükselmiş demektir» (5).

1993 Yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde «Atatürk Kültürü» başlıklı bir konferans veren F.A. Göksel, «Atatürkçü düşünce»yi bu yeni kavramla açıkladı. «Atatürk Kültürü», onun türettiği bir kavramdır. Kültür sözcüğü şimdiye değin, dilimizde din, ülke, ırk adlarıyla bağlantılı olarak (İslâm kültürü, Anadolu kültürü, Türk kültürü) kullanılagelmişse de, kişi adı ile bağlantılı olarak ilk kez Prof. Dr. F.A. Göksel tarafından kullanılmıştır. O, «kültürü» bir düşünce sistemi olarak yorumlamıştır. Ünlü Fransız şairi ve yazarı Paul Valéry (1871 - 1945), düşünürü şöyle tanımlıyor : «Düşünür, yeniden düşünen ve şimdiye değin üzerinde düşünülmüş şeylerin, asla yeterince düşünülmemiş olduğu kanısına varan kişidir» (1).

F.A. Göksel, «Atatürk Kültürü» kavramını ilk kez ortaya koymakla, P. Valéry'nin tanımına uyan bir davranışta bulunmuştur. O, «kültür» sözcüğünün bu kullanımında, zaman içinde «kült» kelimesinin yaratacağı tuzığa, daha doğrusu karışıklığa yani anlam sapmasına dikkati. Ama ne var ki, yakın sözcükler kavram kaosuyla yaşadığı dönemlerde ve toplumlarda, çoğu kez yanlış kullanılmaktan kurtulamamışlardır. Atatürkçülüğe yeni bir yorum kazandıran Prof. Dr. F.A. Göksel'in bu konuşmasının yakın bir gelecekte yayınlaması dileğimidir.

Prof. Dr. F.A. Göksel, bilgisini aktarmaktan daima zevk duyan bir davranış gösterdi. O, insani yardımlaşmada, bilimsel çalışmada işbirliğine içtenlikle hep hazırdır. İletişim gücü, özellikle konusu tartışmalı seminerlerde ve panellerde, çevresini etkileyen bir nitelik olarak

belirirdi. 18 Mart 1988 Tarihinden itibaren gerçekleştirilen «Konukevi Çevresi»nin oluşmasında ve devamında, F.A. Göksel'in bu niteliği önemli bir rol oynadı.

Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel, toplumsal adaleti yaşamsal değerde bir kavram olarak kabul etmektedir.

F.A. Göksel'in bir erdemi de dar zamanda dostluğunu gösterebilmesidir. O, «aksilikler erdemleri sınavdan geçirir» diyen atasözünün olumlu bir örneğini yaşamında sergilemiştir.

Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı

Kimi insanlar ve kurumlar bir zaman dilimi içinde karşılıklı etkileşimde bulunurlar. Prof. Dr. F.A. Göksel, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (AÜTF) ilkin Psikiyatri, sonra Deontoloji anabilim dallarında akademik yaşamının iki dönemini, böyle birer etkileşim içinde geçirdi. Bu olayın özet bir tarihçesi aşağıdadır.

Fuat Aziz Göksel, 9.9.1926 tarihinde Erzincan'da doğdu. 1952 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi ve adı geçen fakültenin psikiyatri kliniğinde 31.3.1959 tarihinde uzman oldu.

31.7.1959 tarihinde, AÜTF Psikiyatri kliniğinde uzman asistanlığa atandı. Aynı klinikte 22.2.1965'de psikiyatri doçenti, 5.3.1971'de psikiyatri profesörü oldu. Bu görevde altı yıl sekiz ay çalışan Prof. Dr. F.A. Göksel, 3 Kasım 1977 tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği Direktörlüğüne atandı. Adı geçen kliniğin kuruluşunda ve gelişmesinde önemli etkinliklerde bulundu. Bu dönem yaklaşık üç yıl sürdü. Bu yıllarda ülkemizdeki anarşinin, özellikle öğretim kurumlarımızda geniş ölçüde boyutlanması karşısında, Prof. Dr. F.A. Göksel ve eşi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji Doçenti Dr. Siber Göksel (d. 1935. Şimdi profesördür ve Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Kardiyoloji Kliniği Şefidir), oğullarının(*) geleceklere konusunda en radikal, gerçekçi, akılcı çözüm olarak şu yargıya vardılar : çocuklarının öğrenimlerini ailece Ankara'ya yerleşerek sürdürmek. Bunun yaşama geçirilmesi için, Prof. Dr. F.A. Göksel, AÜTF Psikiyatri kliniğindeki eski görevine naklen dönmek istediğini, AÜTF Dekanı Prof. Dr. Celal Sungur'a (Dekanlık dönemi 4 Kasım 1977 ile 2 Eylül 1982 arasındadır) ifade etti ve adı geçen klinikte açık profesörlük kadrosu bulunmadığını fakat Fakültenin «Genel Cerrahi -Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü»ne(**), «Tıp Tarihi ve Deonto-

loji Profesörü» olarak atanmasının olanaklı olduğunu öğrendi. «Tıp Tarihi ve Deontoloji» bölümünün çalışma ortamını benimseyen Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel, 7.10.1980 tarihinde «Tıp Tarihi ve Deontoloji Profesörü» olarak atandı. Böylece F.A. Göksel'in mesleki yaşamında yeni bir dönem başladı. Bu dönemin temel özellikleri ve etkinlikleri şöyle özetlenebilir :

a) Prof. Dr. F.A. Gökselin akademik çalışmalarında birincil (primer) planı «Tıp Tarihi ve Deontoloji», ikincil (sekonder) planı ise psikiyatri oluşturdu. Yani üniversitedeki zamanının ağırlıklı bölümünü Tıp Tarihi ve Deontoloji konuları, çok daha sınırlı bir zamanını ise Psikiyatri konuları doldurdu.

b) Tıp Tarihi ve Deontolojinin temel aracı belgeler, kitaplar, dergiler ve tarihsel kalıntılardır; laboratuvarı kütüphanelerdi. Oysa psikiyatrinin asıl çalışma ortamı hasta başıdır, klinikdir. Birinci bilim dalı düşüncel ağırlıklı, ikinci bilim dalı (psikiyatri) ise uygulama ağırlıklıdır. Birincisinin bu niteliği, F.A. Göksel'in düşünür kişiliğine çok uygun düşmektedir.

c) Prof. Dr. F.A. Göksel, «Tıp Tarihi ve Deontoloji» derslerini asli görev olarak, Psikiyatri dalında «Davranış Bilimleri» derslerini ise ek görev olarak verdi.

d) Disiplinlerarası bir yaklaşımla, Bilim Tarihi'nin çeşitli dallarının (Tıp, Veteriner, Eczacılık, Diş Hekimliği, Biyofizik, Antropoloji v.s.) gelişimleri, hekim sorumluluğu, hekimlikte etik sorunlar, Hemşirelik Tarihi, Felsefe Tarihi ve Metodoloji konuları belirli programlar içinde seminerlerde, sempozyumlarda işlendi. Bu etkinlikler AÜTF Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsünün öncülüğünde, Ankara Üniversitesi'nin bazı fakültelerinin (Tıp, Veteriner, Eczacılık, Dil ve Tarih - Coğrafya) ilgili anabilim dallarının (Tıp Tarihi ve Deontoloji, Veteriner Tarihi ve Deontoloji, Eczacılık Tarihi, Bilim Tarihi, Antropoloji) Gülhane Askeri

(*) Fuat - Sibel Göksel ailesinin iki çocuğu vardır :

Ahmet Aziz Göksel (d. 1935) Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünü bitirdi ve özel sektörde çalışmaktadır.

Mehmet Aziz Göksel (d. 1973) Mimar Sinan Üniversitesi İç Mimari bölümünde öğrencidir.

(**) AÜTF Tıp Tarihi Kürsüsü, 22.5.1974 tarihinde, kürsüde öğretim üyesi bulunmadığından, 1750 sayılı Üniversite Kanunu gereğince, «Genel Şirürji - Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü» adı altında, Genel Şirürji Kürsüsü ile birleştirildi. Bu durum, Prof. Dr. Fuat A. Göksel'in «Tıp Tarihi ve Deontoloji Profesörü» olarak atanmasından birkaç ay sonraya (24.2.1981 tarihine) değin sürdü.

Tıp Akademisi'nin Deontoloji Anabilim Dalı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Felsefe Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu ve Türkiye Felsefe Kurumu ile işbirliği içinde gerçekleşti.

e) Ankara Üniversitesi Senatosu'nun 24.2.1981 tarihli ve 258/5787 sayılı kararı ile, «Genel Şirürji Kürsüsü»nden ayrılan «Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü» yeniden kuruldu (3). Böylece söz konusu kürsünün, başka bir kürsünün üyesi tarafından vekaleten veya başka bir kürsüye bağlanmış olarak yönetilmesi dönemi son buldu (***)).

(***) Ankara Tıp Fakültesi 20.6.1945 tarihli ve 4761 sayılı yasa ile kuruldu ve dört ay sonra, 19 Ekim 1945 tarihinde öğretime başladı.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 1946 yılında, o zamanki adı ile, «Tıp Tarihi Enstitüsü» kurularak direktörlüğüne Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü'nde bakteriyoloji uzmanı olarak çalışan Dr. Feridun Nafiz Uzluk (1902 - 1974), «Tıp Tarihi Profesörü» ünvanı verilmek suretiyle atandı (3). Prof. Dr. F.N. Uzluk, Milli Birlik Komitesi tarafından kabul edilen (kabul tarihi 27.10.1960, Resmi Gazetede yayın tarihi 28.10.1960) 114 sayılı yasa («Üniversiteler öğretim üyelerinden bazılarının vazifelerinden affına ve bazılarının diğer fakülte ve yüksek okullara nakline dair kanun») ile görevinden uzaklaştırıldı (Adı geçen yasa, üniversitelerden 147 öğretim üye ve yardımcısını kapsamına aldı).

147'ler, 18.4.1962 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 43 sayılı yasayla eski görevlerine döndürüldüler.

Prof. Dr. F.N. Uzluk, 13.7.1972 tarihinde yaş haddi nedeniyle emekli oldu. Prof. Dr. F.N. Uzluk'un emekliye ayrılmasından sonra, Göğüs Hastalıkları Kliniği ilk direktörü Prof. Dr. Nusret Karasu (1902 - 1987), Tıp Tarihi ve Deontoloji Enstitüsü'nü vekâleten yönetti.

24.10.1972 Tarihinde Genel Cerrahi Kliniği Direktörü Prof. Dr. Opt. Hilmi Akın (1911 - 1988), 29.1.1973 tarihinde Fizyoloji Enstitüsü öğretim üyesi Prof. Dr. Fikri Özer (1912 - 1993) Tıp Tarihi Enstitüsü Direktörlüğüne vekaleten atandılar. Tıp Tarihi Kürsüsü, 22.5.1974 tarihinde, Genel Şirürji Kürsüsü ile birleştirilerek «Genel Şirürji - Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü» adını aldı. Kürsü Başkanı Prof. Dr. Opt. Osman Akata (d. 1924) oldu. Prof. Dr. C. Akata'nın direktörlüğü dönemi, yaklaşık beş yıl bir ay sürdü. 12.6.1979 Tarihinde Prof. Dr. Opt. Ahmet Yayıoğlu (d. 1926) Kürsü Direktörü oldu. 24.2.1981 Tarihinde, «Genel Şirürji Kürsüsü»nden ayrılan, «Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü» yeniden kuruldu. Kürsü Başkanlığına Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel atandı Prof. Dr. F.A. Göksel, 1 Temmuz 1993 tarihinde yaş sınırı nedeniyle emekli olunca, aynı anabilim dalından öğretim üyesi Prof. Dr. Yaman Ors (d. 1936), 13 Temmuz 1993 tarihinde Başkan olarak atandı.

f) Yükseköğretim Kanunu (YÖK) yürürlüğe girdikten (Resmi Gazete'de yayın tarihi 6 Kasım 1981, kanun sayısı 2547, Resmi Gazete sayısı 17506) sonra «Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü» adı, «Deontoloji Anabilim Dalı» olarak değiştirildi.

Bu yasayla üniversitelerimizde yeni bir yapılanma gerçekleştirildi.

«Deontoloji Anabilim Dalı Başkanlığı» na Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel atandı.

«Deontoloji Anabilim Dalı», «Temel Tıp Bilimleri Bölümü» ne dahil edildi; öğretimi son sınıftan birinci sınıf programına alındı. Sınavı başarma zorunluluğu konuldu (YÖK'ten önce, «Tıp Tarihi ve Deontoloji» derslerine devam zorunluluğu vardı fakat sınav yapılmamaktaydı).

1982 Yılında Yükseköğretim Kurulu içinde, Deontoloji Anabilim Dalı'nın kaldırılması eğilimi ciddi olarak belirdi. Bu sırada Yükseköğretim Kurulu, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki öğretim modeline, öteki tıp fakültelerini intibak ettirmek düşüncesiyle, bazı anabilim dallarını (Medikal Fizik, Kimya, Fiziopatoloji) kaldırmak kararını aldı. Deontoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel, «Deontoloji bir anlamda 'Tıbbi Etik'tir. Etiksiz tıp düşünülemez» temel görüşüne sahip olarak, yıllarca süren sistemli uğraşlarla derlenen kitap, dergi, belge ve arkeolojik eserleri içeren bir anabilim dalı birimini yeniden kurmanın ve uzman insan yetiştirmenin güçlüğüne, zaman kaybını gerçekçi bir yaklaşımla savunarak, gerekli girişimlerde bulundu. Özellikle Prof. Dr. Tahsin Özgüç (Yükseköğretim Kurulu Başkan Vekili), Prof. Dr. Doğan Karan (Yükseköğretim Kurulu Üyesi) ve Muhlis Fer (Yükseköğretim Kurulu Üyesi) ile kişisel görüşmeleri, Deontoloji Anabilim Dalı'nın devamının sağlanmasında etkili oldu (4).

g) Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel, Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Askeri Tıp Fakültesi'nde 1982 - 1983 öğretim yılında «Deontoloji» derslerini ek görev olarak verdi.

h) Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel, Ankara Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi'nde «Deontoloji» ve «Davranış Bilimleri» derslerini ek görev olarak yıllarca anlattı.

ı) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yönetim Kurulu tarafından 1985 yılında kabul edilen «Hekim Andı», Deontoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel tarafından hazırlandı. Son sekiz yıldır mezuniyet törenlerinde bizzat Prof. Dr. F. A. Göksel'in uygulattığı

And'ın tamamı şöyledir :

«En kutsal inançlarım önünde, öğretmenlerim, meslektaşlarım ve burada bulunanlar önünde, kendimi ve onları tanık tutarak söz verip and içerim ki :

Bu yüce sanatı bana öğreten öğretmenlerimi annem ve babam gibi tanıyacağım; elimde olan iyiliği onlardan ve çocuklarından esirgemiyeceğim.

Meslektaşlarım kardeşlerim olacaktır.

Tıp mesleği bilgilerini yasal hakkı olmayanlara öğretip, onların yasa dışı hekimlik etmelerine destek olmayacağım.

Benden zehir isteyene onu vermeyeceğim gibi, kimseye ölümün yolunu göstermeyeceğim.

Yasal koşullar dışında çocuk düşürtmeyeceğim.

Yetkimi olmadığım müdahaleleri yapmayacağım; onları ehline bırakacağım.

Kimsenin bedenini ve kişiliğini kötüye kullanmayacağım.

Nereye girersem gireyim hastaya yardım için gireceğim.

Gerek mesleğimi uygularken, gerekse onun dışında görüp işittiklerimi bir sır olarak saklayacağım; kimseye açmayacağım.

Ömrümü temiz ve onurlu bir insan olarak geçireceğim.

Bu andımı yerine getirir ve verdiğim sözden dönmezsem, bütün insanlar arasında şerefle anılayım. Verdiğim sözden dönersem bunun zıddına uğrayayım».

j) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin 1280 yataklı en büyük binasının yapım ve donatımı 1985 yılında tamamlandığında, Fakülte Dekanlığı'nın Deontoloji Anabilim Dalı Başkanlığı'ndan isim önerisini bildirmesini istemesi üzerine, Başkan Prof. Dr. Fuat A. Göksel, «İbn-i Sina Hastanesi» adını önerdi (7). O tarihte Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekan Yardımcısı olan Prof. Dr. İbrahim Tunalı, bu konuda şu bilgiyi de eklemektedir : Bu ve önerilen öteki isimler Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Tarık Somer ve Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Sonel tarafından, Cumhurbaşkanı Kenan Evren'e sunuldu. Cumhurbaşkanı Evren, «Ankara Üniversitesi İbn-i Sina Hastanesi» adını tensip etti ve binayı 13 Mart 1985 tarihinde törenle hizmete açtı (7).

k) İlk kez 1988 yılından itibaren beş yıllık «Deontoloji Doktorası Programı» uygulandı. Dr. Berna Arda, Uzman Yüksek Hemşire Hamiyet Karakaya, Sosyal Hizmet Uzmanı Ömür Şaylıgil Elçioğlu doktora sınavlarını başardılar. 1990 Yılında doktora programına başlayan dört hekimin (Dr. Serap Şahinoğlu Pelin, Dr. Yasemin Oğuz, Dr. Selim Kadioğlu, Dt. Funda Taşdemir Kadioğlu) çalışmaları sürmektedir.

Yaşamı, kişiliği ve etkinlikleri yukarıda özetle anlatılan Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel bir hekimdir, eğiticidir, düşünürdür. O, doğruluk, iyilik, güzellik, sağlık, barış ve Cumhuriyetimize adanmış bir yürektir, beyindir, İNSAN'dır.

ÖZET

Bu yazıda, yaş haddinden emekli olan, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Deontoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel'in yaşamı, çok yönlü kişiliği, psikiyatri ve deontoloji anabilim dallarındaki etkinlikleri özetlenmiştir.

Kilit Kelimeler : Prof. Dr. Fuat R. Göksel, Psikiyatri, Deontoloji, Kültür.

SUMMARY

Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel :
Physician - Educator - Thinker

A senior member of the Faculty of Medicine University of Ankara retired due to the legal age limit of his academic duty in July 1, 1993.

Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel was the President of the Department of Deontology (Medical Ethics) of the Faculty.

This article is written to make known publicly his life, his multi-dimensional personality, as well as to notify his colorful career as a psychiatrist and ethicist and to sketch his academic activities in both departments of the Faculty.

Key Words : Prof. Dr. Fuat Aziz Göksel, Psychiatry, Medical ethics, Culture.

KAYNAKLAR

1. Bilim ve Teknik. Sayı 153. s. 38. Ağustos 1980.
2. Göksel Fuat Aziz : Tıp Tarihinde Yöntem. Psikiyatri Bülteni. Cilt 1. Sayı 1, s. 5-23. Ocak - Şubat - Mart 1980.
3. Göksel Fuat Aziz : Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsümüz. Prof. Dr. Rıdvan Ege : Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültemiz. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Basımevi. s. 604-611, 1981.
4. Göksel Fuat Aziz ile kişisel görüşme. 10 Ekim 1993.
5. Koçak Sabri : Atatürk, Ölümünün 54. Yıldönümünde Törenle Anıdı. Prof. Dr. Göksel'den Özeleştiri. Ankara Üniversitesinden Haberler. Sayı 88-89, s. 28. Ekim - Kasım 1992.
6. Rilke Maria Rainer : Seçilmiş Şiirler. Çeviren : A. Turan Oflazoğlu. Adam Yayını. İstanbul. s. 16, 1982.
7. Tunalı İbrahim ile kişisel görüşme. 15 Ekim 1993.
8. Uğurlu Mehmet Cemil : Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak (1904 - 1990). Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası Cilt 44, Sayı 4, s. 657-644, 1991.